

onaj otok obilovao. S istoga uzroka i druga su mjesta primila isti naziv. Tako *Pityusā ins. sinūs Arghōici*. *Idem Diodorus annotat, Pityusam a copia τ. κρυων, quas insula fert, nomēn invenisse. Plinius a frutice pino* (Hofmann. Lex. Univ.). — *Pitia vocabatur ante Lampsacus, quia multas pinus habet* (Etimolog. Magn.) i td.

Imamo pako dva spomenika, koja naše mnijenje podkrepljuju, a to su novci i urezani kamenčići, na kojih se nalazi urezan bor, sve našasto kod staroga Grada na istom otoku Hvaru.

U našoj razpravi *Numograda Dalmata*, tiskanoj god. 1851 u XI Arkiva carske akademije znanosti u Beču, opisali smo (br. 47) takav bakreni novac sa borom iz Nisetićeve sbirke ovako:

Av. Caput Cereris diadematum et spicis redimitum ad sinistram circumcirea orbis.

Rev. ΦΑ caper ad sinistram et pinus. — Mod. 4¹/₄.

Tu nedavno pako na zemljištu nazvanu *Podborje* u okolini Starog Grada bje našast crvenkasti kamenčić (korniola), na kom je urezana koza, kakova se vidi i na sjaset starih novaca hvarskih, ovdje ležeća pod velikim borom, lievo obrnuta. Desno nje na malenom boru kosić (drozak) zoblje iz grane velikoga. Taj kamenčić sada je svojina gosp. Belfizara Vrankovića, bilježnika u Starom Gradu, koj ga je od seljaka iz Dola, njegova našastnika, nabavio. Mi ga ovdje izdajemo u naravnoj veličini, te i povećano. Radnja je veoma vješto izvedena. S. L.

Još o Belom.

Za Beli, selo na Creskom, ja sam gosp. prof. Mildetiću prigovorio, da to tako ne zovu po kralju Beli, nego da je to izvjestni muški pridavnik **ΒΕΛΛΗ** + **Η** u jednini¹. I on to spozna (> *Viestnik* VII. br. 4); ali ovu primetnu: »Ima dosta naziva sela, predjela itd., koji su po svom obliku pravi pridavnici², nego obično dolaze

¹ „*Viestnik*“ VII. br. 3, gdje je pogriješeno, na 83 s. u primjetbi: „Capo dell' Isola di Capo“, namjesto: C. d. I., S. Maria di Capo; a na 85, u 4. r.: „nego ni naš jezik po imenu“, namjesto: n. n. n. jezik: po imenu. . .

² . . . „Koliko je mjest s pridavnim imenom! Na tisuće ih je, i ne samo u nas, nego i u drugih Slovenac“. . . ovako ja u svojem „primjenku“ k Assemanovu evanđelju na XVIII. s., u primjetbi.

u srednjem ili ženskom rodu, a u muškom samo iznimno. Ja znam samo za *Novi* (u hrv. primorju, kod Gospića i u Bosni), ako li izuzmemo pridavnike postale pomoću nastavka — *ski*«. No ovoj njegovoj »iznimno« ja mogah odmah prigovoriti, jer samo u Dobrinjskoj župi na Krčkom otoku znao sam za *devet* mjesta iliti predjela, kojim za naziv služi pridavnik u *muškom*, i to ne na — *ski*, rodu a u izvjestnom obliku u jednini, kakov oblik držim da je on mislio. Ali pomislih, da je još takovih imena u toj našoj župi, i da će više slovjenskoj filologiji biti koristi, da ako ih više iznesem, pak se pomolih nekome, za koga sam znao da mi najbrže i najbolje može pomoći. A to je pop Antun Kirinčić, koji se je totu, kako sam se i ja, rodio, i totu jur dvadeset i osam godina častno i rodoljubno služi. Spomenuh mu tih devet imena, pak sam ga molio, da neka svojom pameću projde po Dobrinjskom, pak da neka mi najde još takovih imena, i da neka na svakom pokaže, kako je izriču iliti naglasuju, kako sam ja pokazao na svojih devet, Jer kako sada izriču takova imena, tako držim da su je izricali i kada su ona postala, brže da, koje ter koje, i pred tisuću godina pak držim, da je to vriedno znati! Kako li jim zadnji slog izriču, to sam najveć želio znati. Znao sam, da je svim izvjestnim pridavnikom zadnji slog (*i, a, o*) dug, no taj slog trim od mojih devet takovih imena bijaše još i naglašen (*περισπωμένως*), kako sam znao da je on dug i naglašen još nekojim takovim imenom u ženskom i u srednjem rodu.

I on u malo dana najde u Dobrinjskoj župi, povrh mojih devet, još *dvadeset i šest* mjesta iliti predjela, kojim za ime rabi pridavnik u *muškom*, i to ne na — *ski*, rodu a u izvjestnom obliku u jednini, i još dva mjesta s nastavkom — *ski*, pak na njih naznači kako držaše da je izriču, pak mi je posla, primetav gdje su i što ti predjeli iliti mjesta, i još ovu: »Da je laznije, ovakovih izvjestnih pridavnika služećih za nazive, valjda bi se još našlo i po Krasu i po Gabonjinu (to su sela Dobrinjska) i po svojoj češjariji« (»izdjevak tim i tim selom Dobr.«).

No ja odmah opazih, da on za naglašivanje ne ima nego dva znaka: ' i ^; pak da mu ovaj prvi za troj rabi, a drugi za dvoj. Zato vratih mu ta imena prepisana bez naglasaka, i pokazah ono pet znakova za naglašivanje (", ', ^, i ^ ili —), spomenuv mu, za što koji rabi (za zadnji rekoh da rabi za dug a ne naglašen slog,

pak da nije baš *accentus*, nego *quantitas*). Ovoliko bijaše dosta njemu koji je prije bio, dvadesetak godina, vrijednim učiteljem.

Pak ovako mi odpisa: »Privijam onu harticu sa naglaski, ali ne držeć se nepogrešivim . . ., moguće da sam i ovoga puta gdjegod kojigod naglasak krivo metnuo, nu Dobrinjac s dobrinjskim uhom lahko se dosjeti dobrinjskomu izgovoru; a prošloga puta vidim, da sam malo lučio ' od ' i ^ od ^ (a " zanemario). I još prida dva onakova imena; no jedno je s nastavkom — ski.

I tako samo u jednoj župi, ter u malo dana, našli smo *trideset i šest* mjesta iliti predjela, kojim za naziv služi pridavnik u mužkom, i to ne na — ski, rodu a u izvjestuom iliti složenom obliku, i još tri s nastavkom — ski. Evo svih tih trideset i devet imena, ter najprije njih sedam, kojim zadnji slog (*i*, a to je druga čest složenih pridavnika) visoko je naglašen, ter je to Latininu i Talijaninu i Niemcu i Magjaru veliko čudo, no nije Grku (*περισπωμένη προσωδία*):

1. *Brestovī*, *Brestovōga*. 2. *Črišnjevī*, *Črišnjevōga* (od **ЧРЪШЪНІА**), 3. *Golī*¹, *Golōga*, 4. *Jabonovī*, *Jabonovōga* (*jabon-i* u nas = **ЯБЛАНЬ** *malus*), 5. *Novī*, *Novōga* (nekakov drmun iliti dubrava. A tako mi zanosimo i onaj grad u Vinodolu), 6. *Tostī*, *Tostōga* (od **ТОАСТЪ** = **ТАЪСТЪ** = *tust*; no za obćeniti pojam ovako zanosimo: *tüstī*), 7. *Zelenovī*², 8. *Léčnī*, 9. *Grohōtnī*, 10. *Smokōvī*, 11. *Jāmnī*, 12. *Pāsji* (= *Pāsji*; a za obćenito: *pāsji*), 13. *Spržnī* (od: *sprž*; no u *Miklošićevu* lex. samo: **СПРЖЪ** = *helleborus*), 14. *Ogrēnī*, 15. *Orihovī*, 16. *Skrajnī*, 17. *Ilovī*, 18. *Stenovī*, 19. *Drenōvī*³, 20. *Cerōvī*, 21. *Brōskvenī*, 22. *Gáčnī*⁴, 23. *Prāskvenī* (od **ПРАСКЪН** — **ЪКВЕ**, *persicus*), 24. *Dibōkī* (= **ГЛЪБОКЪН** = *duboki*), 25. *Ōskrušvenī* (**ОСКО-**

¹ A pogrješno u srednjem spolu („Golō“) u istom mojem „pripomenku“ na istoj strani.

² 1, 3, 4 i 6 jesu moja, kako su i ova: 8, 9, 10, 11, 12 i 13.

³ Ovaj naziv služi za dva mjesta; a tako i 23., i 34. Pak ono 36 skače na 39.

⁴ Ovo i „**ПЪЯ ЯНЪПЪЯНЪ**“, kako je u Dobrinjskoj izpravi od 1321 (?) a u Kukuljevićevih „Povjest. spomenicih“ na 3. s., držim da je isto mjesto, pak da je ono ~~je~~ njegova pogrješka, ako li nije prvoga pisca, ili prepisača: jer se ja bojim, da ona onakova izprava nije „izvorna matica“. A i 23 je mjestu spomena u istoj izpravi, **ПЪЯ ПЪНЪЛІПІПЪЯНЪ**, i 24 (**ПЪЯ**) **ПЪЯЯ**. Ondje u „Imeniku“ po krivu je u *srednjem* spolu: „Gačno“, „Praskveno“. A možda je takova pogrješka i ono „Lučno“, i „Pečno“, i „Pleteno“? No pridavnikom nije moći razabrati mužk. spola od srednjega u 4 pad.

POУШЪН — ЪРС, sorbus)¹, 26. *Arbundvi*, 27. *Pápratni*, 28. *Pelñnovi*, 29. *Logòhni* (= lagahni?), 30. *Vržišni*, 31. *Slávni*, 32. *Dragèšni*, 33. *Bisàžni* (od bisage, bisaccium), 34. *Ledīni*, 35. *Jūžni*, 36. *Rávni*, 37. *Sužànski*, 38. *Púčki*, 39. *Vlaški*². (Sve ove rieči držim da smiju u rječnik naše akademije!).

A i Omišljani i Vrbničani i Baščani i svi ostali Slovjeni držim da imaju mjesta i krajeva ovako zvanih, u mužkom izvjestnom iliti složenom pridavniku u jednini. U godinu dana ja bih jih našao na stotine. I nije trebalo dokazivati *a posteriori* što se je moglo dokazati *a priori*, pomisliv, da za što ovakovi pridavnici rabe u ženskom i u srednjem rodu, da za to *mogu* i u mužkom . . . Apak koliko je vlastitih imena s *k* pridanim (a to *skorije*) onomu *i*, n. p. Vrbni-k, Driveni-k, Praputni-k, Cerni-k, Cerovni-k, Kalni-k, Klenovni-k, Lipni-k, Resni-k, Stupni-k, i tisuća drugih! — A je li ovakovih pridavnika, o kakovih sborim, u Miklošičevoj knjizi: »Die slavischen Ortsnamen aus Appellativen«, ne znam, jer te knjige nisam vidio.

A za onu, »da je Beli rimskoga postanka«, ja se s g. Milčetićem ne mogu prepirati.

Sada mi je odvjetovali proti Jakovu Koletu (»Coletus«) i proti našem slavnomu književniku dr. Fr. Račkomu za nekakovu izpravu pisanu 1018 godine, da je *Belska*. Taj Kolet, držim da mletčanin rodod, dade na svjetlo V. Farlatovu, i to po njegovoj smrti³, knjigu, u kojoj su zadarski biskupi i nadbiskupi, i još osorski, rabski, krčki i zagrebski biskupi, ter joj na kraju nekoliko svoga (od 603 do 647 s.) prida za zadarsku, za osorsku, za rabsku, i za krčku biskupiju (»Additamenta ad tomum V. Illyrici sacri«), pripomenuv za to, da Farlat nije znao za nekoliko toga a nekoliko

¹ A u Dobrinjskoj izpravi od 1230 god. (?) u istih spomenicah na 316 s. . . . *ЖРЪЛЪШПОНПРЪЖЪН*, pak držim, da je to isto mjesto. — Tko pomnjivo pročita ovu i onu izpravu, morati će odsuditi, da je ili ova pisana poslie 1321, ili ona prije 1230. Ja, kada sam 1860 g. sudio ovoj od 1230, nisam imao one od 1321 godine.

² To da je »Vrbanska komunada« (= pučko = občinsko) piše p. Kirinčić, pak to i ono: »v' Vlaškom« u Vrbonskom zakonu od 1443 god. držim da je isto.

³ . . . »eo vita defuncto, potestas omnis totius Operis perficiundi itidem mihi est ultro permissa«, u posveti, a u predgovoru na XI s. : . . . »nam mense Aprili 1773 . . . ipsa D. Marco die sacra . . . ad superos . . . evolavit«.

da je možda bio zaboravio¹. Pak što je on krčkoj biskupiji pridao, medju tim je, ter na prvom mjestu, izprava, koja kaže, i to očito, kako je mletačkomu vojvodi iliti duždu Otonu u gradu Krku 1018 godine a mjeseca augusta »Godostro« skupa s popom Dabrom i jošte s nekoliko ljudi iz grada »Chà Fisole« podložio taj grad »Chà Fisole«²; a on tu piše, da ona kaže, kako se je grad Krk tada tomu vojvodi predao!³ Kako to mogahu ljudi iz grada »Chà Fisole« predati grad Krk?! ili kako »civitas Vegla« može biti = »civitas Cha Fisole«? Istina, na toj izpravi podpisan je krčki biskup Vital i župan (»prior«) Andrija i još nekoliko Krčana; no ti samo svjedoče, kako to sami očituju: »t.« (= testis) »ss« (= subscripsi); zato su i podpisani za onimi obećujućimi ljudmi iz grada »Cha Fisole«, koji za se očituju, da je po njihovoj volji ta izprava napisana: »qui hoc fieri rogavit«, »mm. ss.« (= manu mea scripsi), »signum manus«. Nisu podpisi u njoj ne preko reda, kako je on odsudio⁴; nego to je preko svakoga reda reći, da je u njoj, čega nije, a zamučati, ter posve, ono, što jest! Znao je za rabsku i za osorsku izpravu, kako su se Rabljani i Osorani tada tomu mletačkomu vojvodi podložili (V. 226, 617, njegov pridavak), a za krčku nije, pak njim *tudju* dade. A lagko i prelagko mogaše doznati, gdje je

¹ „Cum . . . Farlatus supremum diem ante obiisset quam quintus hic Tomus Illyrici sacri prodiret in lucem, *nonnulla mihi prae manibus obvenere*, quae historiam Jaderensis, tum aliarum, quibus ipsa praeest jure metropolitico, magis ac magis ornarent, Farlato tamen *vel ignota prorsus vel certe ab ejus memoria delapsa, et inter mss. suorum plurimam congeriem deperdita*“ . . .

² . . . „In civitate, quae vocatur Vegla. Spondentes spondemus, et promittentes promittimus Nos quidem Godostro, qui modo vocatur Serenico (= *setenico* = *setnico* = *satnik*?) habitans in *Chà Fisole* una cum Dabro presbytero, atque omnibus habitatoribus praedictae nostrae civitatis *Chà Fisole* . . . urbis (namjesto: vobis) Domno Ottoni“ . . . Ovu očitu pogrešku „urbis“ ja sam jur 1867 g. u svojoj „Najstarijoj poviesti“ na 44 s. izpravio. No Rački nije mario za to deset godina zatim („*Documenta historiae chroaticae periodum antiquam illustrantia*“, na 35—36 s., gdje je za tu izpravu po krivu rečeno, da ju je Farlat objelodanio).

³ . . . „hic primum publicas deditiois tabulas subjicio, quibus anno 1018, Ottone Urseolo Duce, civitas et clerus *Veglensis* Venetorum dominio se subdiderunt“.

⁴ „In quibus (tabulis) praeter *interturbatum* subscriptionum ordinem nihil deprehendimus, quo sint, ceu falsae, rejiciendae“.

i što »civitas Cha Fisolet«! Jer što je za osorsku biskupiju Farlat napisao a on dao na svjetlo, u tom je trikrat spomena tomu gradu ili selu, najprije na 182 s.: »Duo sunt castella natura, quam arte, munitiora, alterum in angulo insulae fere summo ad boream, quod *Capisulum*, sive Caput insulae nominabatur, nunc corrupto vocabulo *Caisole* dicitur; alterum in latere occidentali infra Chersum, cui nomen est *Labenizze* (pravo: Lubenizze = Lubenice, u množ.); pak na 212: »His temporibus (t. j. okolo 1520) duo insignes viri ex dioecesi *Absorensi*, et familia *Franciscana* floruerunt, Thomas cognomento *Illyricus* . . . et *Antonius Marcellus* humili genere natus in castello insulae *Crexensis*, quod *Caisole*, idest Caput insulae vocatur«; pak na 220: »pecuniae summam non exiguam reliquit (osorski biskup Ivan »de Rubeis«, od 1653 do 1658) . . . ex cuius annuo fructu perciperent, suam quisque portionem, clerici illi, qui sub vespere in aede cathedrali, itemque in Ecclesiis *Crepsae*, *Lubenizze*, *Capitis insulae*, et *Losinii* utriusque preces . . . praecinerent« . . . Pak Farlat, ako bi bio imao onu izpravu, ne bi bio do istine odsudio, da je »*Cafisole*« = »*Vegla*« = *Krk*. A pak i sam Kolet u svojem pridavku na 623 strani za onoga osorskoga biskupa Ivana piše; »Nam tertio quoque die *Dominico* per menses singulos instituit publicas supplicationes, quibus *Absori*, *Crepsae Capite — insulae* . . . *Eucharistia deferretur*« . . . Tako nije pametio na 639 strani što je bio rekao na 623! A bez straha možemo odsuditi, da je »*Châ — Fisolet*« krivo ili zapisano ili prepisano ili razriešeno, namjesto: »*Caf — isole*, ili: *Cav — isole* (mletački: *cav*, *cavo* = *capo*), ili: *Cap — isole*, i da je od ove shabne jošte shabnija potekla: *Caisole*. A to i krčki šematizam potvrđuje: »*Capisulum* (*Caput insulae*, unde italicum vocabulum, *Cafisole*, *Caisole*, *Beli*). *Antiquum castellum in angulo insulae Crepsensis ad boream*. *Paroecia antiquissima nomine S. Antonii Abatis Patroni loci commemoratur jam a. 1018*«.

A pak Rački, on je u onoj svojoj vele znamenitoj knjizi (»*Documenta*«) dao mjesto Belskoj izpravi, ali joj je odsudio, da je izmišljena (»*charta spuria*«), i to da je bez razloga, jer da je »*Cha — Fisolet*« bilo mjesto na mletačkom, a tako da jur podložno duždu: »*Documentum hocce suppositum atque ad normam praecedentium* (nr. 24—26) *confectum esse liquet vel ex eo, quod incolae loci »Cha — Fisolet«, in venetico stagno atque in Venetiarum territorio iacentis, rationem non habuerint promittendis* . . . No bas za to,

što ne bijaše razloga napisati onakovu izpravu za „Cha — Fisolet na mletačkom (gdje ni ne bijaše tako zvana mjesta, nego ovako: *Jesulo*), držim da mogu slobodno odsuditi, da je ona napisana za *Cafisole* iliti *Caisole* na Creskom: da je ona (a to sam jur u onoj svojoj poviesti donekle dokazao) *Belska*. Što se nisu Beljani podložili u svojem gradu, kako su se Rabljani, Krčani, i Osorani, svaki u svojem, ter Rabljani i Krčani julija mjeseca a Osorani avgusta, nego su se, i to mjeseca avgusta, u Krku po onih nekoliko svojih ljudi, to ništa ne dodija. Jer Beli ne bijaše znamenit grad; a to možemo i po obećanom davku suditi; i kako ne ima sada, tako držim da nije ni tada imao luke. A ni to ne dodija, što je Beli na istom otoku na kojem i Osor, jer Osorani se samo za se, kako je po njihovoj izpravi vidjeti, obećase.

A zato nisam Račkomu za onaj njegov sud prigovorio kada sam one tri Belske izprave objelodanio, zašto tada još nisam imao one njegove knjige.

Dr. Ivan Črnčić.

Rimski novci obiteljski iliti konsularski nar. zem. muzeja u Zagrebu,

kojih nema na tablah Cohenovih i kod Riccia, ili se u čem od njihovih razlikuju.

1. Annia.

Predak. Glava ženska sa diademom na desno. Naokolo: C · ANNI · T · F · T · N · PROCOS · EX · S · C. U polju mjera i slovo 1.

Zadak. Viktorija u četveropregu polagano n. d., desnicom drži paomovu granu. U podkrajku L · FABI · L · F.

Sr. Cohen Tab. II. 4. Razlika je, što u zadku nema medju paomom i konji HISP · Q. — Srebrn. Teži 3·9 gr. Mod. 4¹/₂. — Annius hje triumvir novčar za cara Augusta.

2. Apronia.

Predak. Novčarsko nakovalo, a naokolo: MESSALLA · GALVS · III · VIR.

Zadak. Po sriedi: S · C ·, a naokolo: APRONIVS · SISENNA · A · A · A · F · F.

Sr. Cohen XLVII. 1. Razlika je u nadpisu. — Bakren Teži 2·9 gr. Mod. 3. — Lucius Apronius bio je triumvir novčar za Augusta.